

PRAVICA

Glasiło krščanskega delovnega ljudstva

Izšla vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Štari trg 2/1 — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrta leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Franc Terseglav:

K govoru poslanca Leuthnerja

Marksizem je svetovni nazor

Govor, ki ga je imel 5. t. m. socialdemokratski poslanec Leuthner v avstrijskem zveznem svetu, me po svoji vsebinski platni ni presenetil, pač pa sem bil prijetno iznenaden nad tem, da je ta marksistični voditelj imel odkritosrčni pogum, da je prišel s svojimi nazori že tako zgodaj na dan, ko velika večina njegovih somišljenikov na kaj takega še danes ni pripravljena. Tudi čutim ne malo zadoščenje nad tem, — saj smo vsi večinoma samoljubni — da je dunajski socialdemokrat izrekel misli, ki sem jih jaz zadnji čas v tem našem glasilu, posebno pa na shodih v Celju in Mariboru malodane dobesedno enako izrazil. Leuthner je torej dejal, da je marksizem popolnoma združljiv z vero in sicer z vsako, da je bila zgolj z nekakega racionalističnega stališča vodena borba proti katoliški cerkvi kot nekemu golemu sistemu dogem pogrešena, da so njene verske in etične dobrine za zgradbo boljše bodoče družbe potrebne, da so brezverski nazori starejših marksistov zastareli in da so taki nazori sploh samo privatno mnenje posameznikov, da so pravzaprav le dedščina, ki so jo marksisti prevzeli od buržujškega svobodoumnosti in da marksizem — to pa je najbrže tudi samo privatno mnenje sodruga Leuthnerja — sploh ni noben svetovni nazor, ampak samo nazor o človeški družbi, oziroma o njeni ureditvi.

Dobro vem, da bodo tovariši g. Leuthnerja njegove, za njihovo dosedanje prakso neprijetne izjave, posebno pa ton njegovega govora, ki več pove kakor besede same, skušali omiliti s tem, da se bodo sklicevali na svoje slavno programatično načelo, da jim je vera odnekad bila privatna stvar, s čemer hočejo dokazati, da ji kot stranka niso bili in tudi sedaj niso nasprotni. No, če bi šlo pri tem vprašanju samo za erfurtski program, potem g. Leuthner svojega govora sploh ne bi bil govoril, ker bi ne bilo za to nobenega povoda. Zakaj, če bi bil marksizem res samo družaben nazor, kakor je Leuthner trdil, — drugo vprašanje je, ali je to sploh mogoče — potem bi tudi katoliška cerkev proti njemu ničesar ne imela, ako bi kot tak ne vseboval napačnih naravno-moralnih principov. Če bi bil v tem pogledu neoporečen, bi bil res združljiv z vsako vero, ki te naravno-moralne principe prizna. V tem smislu bi potem — vsaj spričo danih razmer našega versko tako ločenega časa — tudi ne bilo oporekati stališču, da je marksizem napram vsaki taki veri indiferenten, v tem smislu namreč, da pušča vsakemu svojemu pristahu svobodo, izpovedovati svojo vero, ne da bi se količkar izrekel o tem, katera vera je objektivno prava. Toda dejansko, po svoji praksi in po svojem duhu, iz katerega ta praksa nujno in neizogibno sledi, pa tudi po svojih temeljnih etičnih principih je marksizem čisto nekaj drugega kakor trdi sodrug Leuthner!

Kar se tiče prakse, se še dobro spominjam tistega večera, ko sem v bivšem Katoliškem domu kot novopečen krščanski socialc debatiral s takratnim marksistom Linhartom o tem, da li Bog eksistira ali ne. Linhart se je gotovo izkazal kot dober socialist, ker je trdovratno trdil, da ga ni — Boga namreč. Kar se pa novejših časov tiče, sem še nedavno bral v dunajski marksistični reviji »Der Kampf«, da je socializem diametralno nasprotje krščanstva, in sem tudi po Leuthnerjevem govoru prepričan, da je. Socializem — tako pravi članek — je vera v človeka in ne v Boga. Je vera v to, da se človek sam dviga višje, ne pa,

da ga odrešuje Bog. Bog je ideal tistih slabštev, ki menijo, da so od višje nadnaravne sile odvisni, ne more pa od take nepreračunljive sile, ki ravna svet po svoji osebni suvereni volji, katera dopušča tudi socialno zlo kot nekaj v izvestni meri neizogibnega in nepopravljivega, biti odvisen delavec, ki sta ga moderna tehnika in znanost naučili, da je suveren človek, ki lahko vse naravne sile ravna po svoji volji in bo sam vse zlo premagal, kajti dedno-izvirne grešnosti ni. Krščanska vera je vera preprostega kmeta, ki je še odvisen od poplavi in toče, je vera otrok in pa žensk, ki živijo življenje iracionalnega čustva, ne pa modernega delavca, ki daje prvenstvo razumu. — To mi imponira, dasi je zelo grobo in uprav za modernega človeka nesprejemljivo; mi imponira zato, ker je — marksistično dosledno.

Leuthner je pozabil, bodisi namenoma ali ne, da ne more biti družabnega nazora, ki bi ne bil večinoma svetovni nazor. Saj nas socializem ne uči, kakšne rešitve nositi n. pr. poleti, kakšne pa pozimi, ampak, kako naj bo človeška družba urejena, za kar je potrebno, da so odnosi med človekom in človekom pravilni. To pa je do zadnjega izvedka vprašanje eminentno moralnega značaja, četudi bi se omejili samo na način produkcije. V tem slučaju bi pač marksizem moral svojo ekonomsko doktrino nasloniti na to ali ono vero ali filozofijo in bi potem od nje bil bistveno odvisen, torej na ta ali oni način navezan na kakšen svetovni nazor — če drugega ne, vsaj na najelementarnejše pojme naravne morale. Ali pa mora biti čisto sam svoj svetovni nazor. Na vsak način pa je nesmisel, da bi kakršenkoli družabni nazor mogel biti čisto neodvisen od kakršnegakoli svetovnega nazora ali pa združljiv z vsakim. Ali je mogoč marksizem obenem, recimo, s filozofijo bramancev, ki učijo, da so pariži božanstvena ustanova itd.?

Dejanskost, spričo katere programi ne pomenijo prav nič, je ta, da je marksizem izrazil svetovni nazor in kaj drugega biti ne more. Je svetovni nazor, ki deloma, izrecno ali neizrecno, sloni na principih naravne morale in v tem oziru s krščanstvom seveda ni v nasprotju, kar pa za celoto ne pride preveč v poštev in marksizmu ne daje vse bitne usmerjenosti. Večjega pomena je ta okolnost bolj v psihološkem oziru, ker daje razrednemu boju proletarijata v gotovem oziru, in to čestokrat čisto v opreki z marksistično teorijo, neko večkrat izredno močno etično obeležje, — takrat namreč, kadar se marksistični delavec pod geslom čisto materialistično utemeljenega pridobitnega interesa bori v resnici čisto brezintereso za in zaradi užaljenega moralnega človeškega dostojanstva, kadar se kljub eventualno dobremu gmotnemu položaju brez ožira na razredno korist kot tako upre proti ponižanju človeka sploh v produkcijsko sredstvo, ko se bori tedaj tudi za osvoboditev človeka v kapitalizmu — enostavno: za večno in vedno veljavno absolutno pravico, ki je po teoretičnemu zgodovinskemu materializmu sicer genialnega Marksa ni, oziroma ji v njegovem sistemu brez očitne nelogike ni mesta. Kajti ta njegov zgodovinski materializem je ravnotako stvarno neutemeljen (to so mnogi socialisti že sami dognali) kakor je s krščanskega stališča protietičen. Marks ga je v dialektičnem oziru povzel iz Hegla, v predmetnem pa iz tedanje materialistične razvojne teorije in iz takratnega mehanističnega naravoslovnega pojmovanja vesoljstva. Nekaj pa je v marksizmu čisto svojega

— tako n. pr. teorija o nadvrednosti (vsaj v tej obliki), in to so stvari, o katerih se da mirno disputirati. Taka je tedaj resnica.

Zrna resnice

Jaz se torej usojam misliti, da si je sodrug L. v svojih izvajanjih mestoma naravnost kruto nasprotoval, deloma nevede, ker marksističnega materializma sam v sebi še ni docela premagal, deloma vede, ker spričo protiverskega duha, ki še močno prevladuje v marksističnih masah, ni mogoče pripraviti tal za tozadevni preobrat brez vsakih koncesij. Da imam v tem oziru prav, za to je neoporekljiv dokaz v priznanju, da vsebuje krščanska cerkev — Leuthner je naravnost dejal: katoliška — za bodočo družbo, kakor si jo zamišlja socialna demokracija, nujno potrebne duhovne moralne dobrine. Tudi ostala njegova izvajanja, kakšna bi morala biti cerkev, boljše rečeno ljudje, ki so njeni učenci in poslušajoči člani kot ljudje — kažejo, da priznava krščanski cerkvi in veri veliko večjo vrednost nego je smatral za potrebno izrecno koncedirati. V svoji kritiki katoličanstva, boljše rečeno, nas sodobnih katolikov, ima v mnogočem tudi prav, kar tudi kaže, da ni govoril samo le iz oportunitete, ker tisti, ki samo le sovražijo, vidi dejanske napake neprimerno manj, nego tisti, ki napadenega in njegovo stvar vsaj še nekoliko ljubi. Niso tisti najboljши člani cerkve, ki njenih napak ne vidijo, ker s tem čestokrat le kažejo, da se njena sveta stvar in odrešilna naloga njihovega srca veliko ne tiče. Iz Savla je prišel Pavel, iz velikega srca velik ogenj, ki žge in požira smeti in navlake. Zato ni čudno, če človek, ki, četudi marksist, ako se nesebično žrtvuje za svoje brate, ohranja, samemu sebi nezvestno, tajno vez s sveto Kristusovo cerkvijo in z Bogom, ki ga njegova usta tajijo. In od takega človeka, je kritika časih bolj vpoštevanja vredna nego apologija, ki na sebi in svojem vidi vse nepogrešno in posvečeno. Po tem opombah lahko pristopimo k vestnemu razboru Leuthnerjevih kritičnih misli.

Leuthner odkazuje cerkvi zgolj duhovno nalogo, ki da mora biti ločena in strogo neodvisna od vsake politike, oziroma stranke. To smatra za nujno potrebno posebno danes, ko vsak sme in more imeti tudi o najsvetejših rečeh svoje mnenje in je tudi najvišja avtoriteta podvržena svobodni kritiki. V tem položaju se more vsako prepričanje uveljaviti in ohraniti samo po svoji notranji resničnosti, ki se v življenju pač izpričuje po svojih moralnih učinkih, vplivu in pomenu za etično povzdigo posameznika in cele družbe. »Danes more biti duhovnik ljudstvu le to in veljati samo kot to, kar je kot etična osebnost — je dejal Leuthner, in mi bi pristavili, da velja to tudi za katoliškega laika, za duhovnika pa v toliko, da moralna vrednost ali nevednost sicer ne menja v bistvu sakramentalnega značaja njegove službe, da pa je njegovemu dušnopastirskemu delu, ki posega daleč preko golega, recimo mehaničnega posredovanja božanstvenih milosti, nujno potrebna. Ker je vsaka politična stranka interesni organizem, ki posega in mora posegati po vnanjih sredstvih moralne prisilovitve in tudi, če treba fizične sile, ker sloni zelo močno na vnanji avtoriteti in sredstvih sugestije, vplivanju na naravne nagon, in ker ji je mnogokrat v povprečju družabni blagor potrebna in čestokrat tudi edino mogoča samo zunanja podčinitve, ker skratka mora računati s človekom, kakoršen je in z večinoma neizpremenljivimi razmerami, kakoršne

so, in ker je vseskozi samo pogrešljiv človeški organizem, je njena bistvena razlika od božje - človeškega organizma cerkve samoposebi dana, in je zelo važen aksiom, da se cerkev tudi s še tako krščansko strankarsko organizacijo ne more in ne sme istovetiti, ne samo, kjer gre za zgolj posvetne zadeve, ampak tudi, kjer gre za praktično zasledovanje duhovnih zadev splošnega blagra, ki so na ta ali oni način z večnim ciljem človeka vedno v neki zvezi. Zato ne sme ne katoliški laik ne duhovnik svojega političnega zadržanja brez vsakega pridržka in pogoja pokrivati s cerkveno avtoriteto. Če so katoliki gotove dobe socialno več ali manj napačno orientirani, če se njihovo od duha časa odvisno socialno naziranje odraža v njihovem praktičnem versko-moralnem življenju in ravnanju, če se mogoče odbarva tudi na znanstveno obdelovanje teh problemov in določuje njihovo državljansko zadržanje v krščanski stranki, se s tem seveda v večji ali manjši meri nanaša tudi indirektno škoda cerkvi in veri, ki je tem večja, čimbolj kdo v takem slučaju za svoje nazore in ravnanje prisvaja avtoriteto cerkve. To je tako jasno kakor je jasno, da se katoliki, laiki ali duhovniki, bogoslovni ali svetoslovni znanstveniki, posamezniki ali celi stanovi, svetniki ali povprečniki, manjšina ali večina, najvišji ali najnižji, — izvzemši, kadar gre za končno odločitev najvišjega učenstva cerkve — lahko motijo in so se dejansko tudi motili. Prav posebno je to vpoštevanja vredno danes, ko preprosti delavski človek ne zna ločevati, in vsako našo besedo in dejanje naprtuje naši veri in cerkvi. Mi n. pr. čisto opravičeno pobijamo komunizem, toda dostikrat tako nespretno, da tudi v slučaju, ko nas vodi najboljše socialno prepričanje in hotenje, nevede podpiramo s tem protisocialni kapitalizem. Tako izgleda proletarcu, da cerkev podpira imajoče sloje proti neimajočim, zlasti, kadar preprosti in trpečji v svojem zdravem in ostrim instinktu na praktičnem zadržanju našem vidj podkrepitev svoje domneve. Zato Leuthnerjev izvajanje v tem pogledu ne moremo z gotovimi pridržki odrekat izvestne in upoštevanja vredne upravičenosti.

Nekaj o nas in za nas

Dobri sodrug Leuthner se pa moti, če meni, da vera nima prav nič opraviti s politiko. V tem pogledu je pač tudi on še in to prav močno odvisen od buržujške filozofije, ki je vero in cerkev izločila iz politike zato, ker so njene versko-moralne vrednote na poti kapitalističnemu pridobitnemu izživljanju, materialističnemu pojmovanju življenja in degradiranju človeka v stroj, ki producira, enim v telesno in duševno škodo, drugim v telesni blagor in duševno pogubo. Sicer pa si Leuthner v tem sam nasprotuje, ko pa vendar na drugi strani s tolikim poudarkom te od kapitalizma zavržene krščanske vrednote, ki imajo svoj odločilni vpliv na politično zadržanje posameznika, družbe, stranke, priznava! S tem vendar sam direktno pobija svojo lastno tezo o indiferenci vere napram politiki sploh! Moti se Leuthner tudi, če meni nič tebi nič označuje dejansko zadržanje katoličanstva napram delavstvu v sedanjem času kot v glavnem pogrešeno. Teoretično ga pobija Leonova Rerum Novarum, ki je celo v čisto ekonomičnem pogledu popolnejše delo od »Kapitala«, čeprav ni tako germanisko zapletena, kar pa se prakse tiče, smo pač tudi katoličani otroci svojega časa, kakor je bil Marx, ki je šel kot filozof na posodo k buržujskim metafizi-

zikom in nacionalnim ekonomom. Ne tajimo pa tudi ne, da smo kot moralni filozofi od vekov prvoznega romizma preveč oddaljeni, da je na nas po svoje vplivala renesansa, reformacija, prosvetljenstvo, da so principi pravi, da jih pa pod vplivom vsakočasnega občutja, miljeja, podzvestnega vpliva interesov itd. časih tudi v važnih stvareh političnega in socialnega življenja napačno primenjemo, da časih šolska mnenja in tradicionalne nazore s principi zamenjamo in da je tudi krščanska filozofija kakor vsaka druga odvisna od globokih življenjskih faktorjev, medtem ko človek misli, da govori čista logika. Tudi je vpoštevati dejstvo, da je ogrožje naše danes vladajoče moralne filozofije — in o tej kot goli znanosti, oziroma čisto racionalnem sistemu in izvedbi govorim, in ne o večnih principih na sebi — močno odvisno od šole 16. in 17. stoletja, ki je imela v naravnem oziru za neprekoračljiv višek klasični humanizem in njegovo rimsko pravo. Tudi to je važno, da je naloga modernega katoliškega moralista izredno težka, ker obsejne znanosti — državoslovje, narodna ekonomija, pravoslovje itd. — predstavljajo pravi kaos mnenj, v katerem se moralist težko razbere, sam pa jih obdelati ne more, dasi so mu njih rezultati nujno potrebni. Navzlic temu pa katoliški moralist v pogledu na osnove socialnega vprašanja veliko bolj varno hodi kot marksist, ki meni, da so materialistično-zgodovinski zakoni Karla Marksa, ki jih danes pobija vse — naravoslovje, etnografija, psihologija, etika, zgodovinska filozofija — nedotakljiva dogma, ki je pa tako mnogomna, da se marksisti zaradi nje sami kot najhujši sovražniki pobijajo.

V tem oziru pa moram tudi svojim prijateljem, mladim krščanskim socialistom nekaj povedati. Pri mladih je srce globoko katoliško, vse življenje teži po cerkvi, se Kristus želi mistično vtelesiti v vsej resnici. Nikoli ni bilo pri nas katoliško življenje tako intenzivno občuteno in zaželeno, harmonija med besedo in dejanjem, duhom in telesom, tako postulirana in krščanska resnica tako teoretično in praktično brezkompromisno kot neobhodni temelj vsega življenja spoznana kot danes od naših mladih. Kakor renesansa srednjega veka v njegovih najboljših zasnovah in najglobljih vrednotenjih se mi zdi! Toda ena velika disharmonija je v našem mladinskem pokretu — med občutjem in filozofsko formulacijo, ki ne odgovarja, vsaj bistveno ne, njihovi resnični življenjski usmerjenosti in more v posledici vplivati bistveno na le-to; nevarnost, ki se ji je treba na vsak način pravočasno izogniti. Nujno je potrebno, če hoče naš katoliški mladinski pokret napredovati, da se, kakor smo delali starejši njegovi prijatelji, poglobi po privatnem študiju v filozofijo, ki je rastla iz svetosti življenja, očiščenega duha in mesa, iz vekov, ki so bili bolj krščanski, nego je ta, ki smo v njem rojeni in vzgojeni. V duhu te filozofije, ki je izraz pristno krščansko čutečih pokolenj, se bo najbolje premagal racionalizem; dobickarski duh in brezdušna mehanizacija življenja, ki je zlasti mladini tako zoprna. Ni s tem rečeno, da bi postali goli posnemovalci in nekritični prejemalci, ampak da obnovimo tistega duha, ki se v klasični krščanski filozofiji zrcali in v njenih temeljnih pozicijah tudi formalno prejasno izraža, pa da s pomočjo od tod zajetega duha tudi znanstveno stavbo katolicizma spopolnimo. Mladi katolik bi potem uvidel, da je n. pr. Tomaževo pojmovanje svojine in uporabe ter proizvajanja zemeljskih dobrin velikobolj pravilno in da velikobolj omogočuje pravičen družabni red negoli marksizem — mogoče je celo v gospodarskem oziru še bolj radikalno socialen, v etičnem pa fundiran na neporušne temelje duha. Tega mnenja je tudi prijatelj dr. Lugmayer, ki je gotovo najmodernejši med modernimi. Mi starejši pa ne smemo pozabiti, da mladi na univerzi ne zajemajo iz katoliško usmerjene filozofije, da je vojna kruto prekinila tradicijo in da se da mladina vsaditi v mater trto ne z reglementacijo, ampak z ljubečim umevanjem in podpiranjem plemenitega hotenja — pa da se tudi mi imamo učiti. Končno pa vse tudi ne odvisi zgolj od pravilne filozofske formulacije, ampak v prvi vrsti od globoke osebnosti, ki prisluškuje v življenje, tvori in oblikuje ter privlačuje nase.

Somrak malikov

Bog hoče, da napredujemo. Da napredujemo v spoznanju katoliki, da napredujejo tudi marksisti. Napredek spriči človeške slabosti nikakor ni mogoč brez zmot in stranpotov. V Cerkvah so večne resnice kakor svetilniki, ki k njim po razburkanem morju stremiti. Čim bolj se jim bližamo, tem svetlejši so in tem več se nevidnega se nam v njihovi luči odkriva. V drugih pokrekih le motno z daljne, nepoznane obali brlijo in časih čisto izginejo. Toda ni ga večjega duhovnega pokreta, ki ne bi ga te luči kolikortoliko osvetljevale in mu dajale moči, da skozi zmote vendarle dosega istino. Tako je tudi z marksizmom. Bog navadno vsak tak pokret vodi do resnice s tem, da ga dovede po njegovih zmotnih načelih do absurda v življenju in po dejanskosti življenja. Šele potem se umu odkrivajo nelogičnosti izvestnih njegovih temeljev. Do kraja in čisto zmoten noben življenjski pokret ni.

V marksizmu se zdaj vrši ta proces. Najprej padajo manjši maliki, potem šele glavni. Ostalo je še razredno mišljenje, ki se ga bo marksizem tembolj oklepaj, čim bolj se mu izpodmikajo drugi temelji. Toda nerazredna družba bodočnosti že sedaj in vselej predpostavlja brezrazredno; oz. nadrazredno, občečlovečansko, za vse enako obvezno moralo in borbo na podlagi te morale. Iz razredne morale pa se ne more razviti brezrazredna družba kakor se iz + A ne more nikoli razviti po samem sebi — A. To je mogoče samo v Héglovi mistični kategorijalni dialektiki, ki jo je Marks zliž z materializmom v genialno-čudežno spojino. Mi čakamo in se iz borbe resniceželjnega duha z zmoto tudi zase veliko učimo v spoštovanju polni ponižnosti.

Političen pregled.

Radi pravoslavnihi božičnih praznikov je v Belgradu vse politično življenje počivalo. Prihodnje dni se bo vladna najbrž rekonstruirala. Notranji minister bo postal dosedanji minister za agrarno reformo Andrić, njegov resor pa bo prevzel dosedanji minister brez portfelja Velja Popović. — Finančni odbor je razpravljaj te dni o proračunu notranjega ministrstva, ministrstva za nar. zdravje in vojnega ministrstva ter ministrstva za javna dela. Debata poteka mirno. — Narodna skupščina se bo sestala najbrž 20. januarja in bo vzela v razpravo zakon o neposrednih davkih. — Odelek zakonodajnega odbora razpravlja o zakonu o sodnikih, in sicer oddelek o plačah. — Vlada je sprejela zakon o občinah. Ta zakon pride v kratkem pred skupščino. Vlada je sklenila, da se bodo na podlagi tega zakona vršile letošnje leto občinske volitve v celj državi. — Med Radičevimi poslanci se jih je okrog 15 dvignilo proti vodstvu svoje stranke. Nezadovoljni so z Radičevim politiko, zlasti pa z zvezo s samostojnimi demokrati.

Po svetu.

Madjarska afera daje posla srednjeevropskim državam posebno Mali antanti. Ze zadnjič smo zapisali, da pošilja italijanski fašizem madjarskemu napol fašistovskemu režimu orožje in municijo. Take pošiljave so se odkrile. Na zunanjo pošiljavo bile namenjene za Poljsko in celo za Carigrad, dejansko pa naj bi ostale na Madjarskem. Madjarska po mirovni pogodbi ne sme imeti več kot 35.000 vojaštva. Orožja pa ima menda za še enkrat tolikšno armado. Na Madjarskem vlada danes v neomejeni meri aristokracija, monarhistični magnatje in socialna reakcija. Razumljivo, da cvete militarizem tu, kot skoro nikjer na svetu. Madjarom se toži po izgubljeni Slovaški, kjer je ostala madjarska industrija, in Podkarpatski Rusiji, kjer so krasna letovišča, po erdeljskih rudnikih in Banatu — nekdanji madjarski žitnici. Enako pa se jim toži tudi po njihovem slavnem kraljestvu. Vendar so to le sanje madjarskih velikašev, ki ne vedo, kaj je delo, kaj je beda in pomanjkanje. Madjarsko delavstvo je zatirano in preganjano, o kakih organizacijah posebno v državnih podjetjih in cerkvenih posestvih ni niti govora. Masa ljudstva je skrajno nezadovoljna, a svojemu nerazpoloženju ne more dati duška ker »madjarske volitve« so splošno znane.

V teku zadnjega časa so priredili Madjari že več bolj ali manj čednih afer. Znana je ona od ponarejenih frankov, potem so kupili angleškega lorda Rothemera, da je začel po evropskem časopisju kampanjo za revizijo madjarskih mej in tozadevnih mirovnihih pogodb in sedaj pa zopet ta tihotapska afera. Govorijo se, da bodo države Male antante pri Društvu narodov nastopile za to, da se vpostavi nad Madjarsko stalna kontrola. Da je vse to, kar uganjajo Madjari, tudi precej voda na italijanski mlin, je dovolj jasno.

Pogodba med Italijo in našo državo se je podaljšala za 6 mesecev, medtem časom pa naj bi se ustvarilo nekaj novega. Po sklenjenem paktu med našo državo in Francijo je uvidel Mussolini, da z dosedanjo taktiko ne bo šlo naprej. Italija skuša na vsak način sestaviti

okolj naše države obroč njej prijaznih držav. Pridobiti ji je mogoče le Madjarsko, Grčijo in Bolgarijo.

Da je poleg Madjarske tudi Grčija popolnoma v italijanskih vodah, je razvidno iz zadnjega govora grškega zunanjega ministra Mihalokopulosa v Solunu, ki se je izrazil proti zvezi balkanskih držav.

Za Bolgarijo je precej težko in nerodno odločiti se za italijansko smer, ker bi vsled njene legé prišla v zelo težaven položaj.

Rusko opozicijo bodo po poročilih preganili iz Moskve, nekatere bodo deportirali celo v Sibirijo.

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih

Jugoslovanska strokovna zveza.

Celje. Pri nas smo imeli zadnje nedeljo ob devetih dopoldne zelo lep sestanek članov Jugoslovanske strokovne zveze. Na sestanku je govoril načelnik JSZ tov. Srečko Žumer iz Ljubljane. V poldrugo uro trajajočem, zelo zanimivem govoru nam je tovariš načelnik razložil pomen in nalogo krščansko socialističnega pokreta in nam obenem na kratko poročal o delovanju JSZ, Delavske zveze, Krekove mladine, nadalje o delu našega kluba v Delavski zbornici in delo novega ravnateljstva Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Natančneje nam je tudi razložil delo našega tovariša dr. Gosarja v ministrstvu za socialno politiko in končno pojasnil stanje naše »Pravice« in novega glasila Krekove mladine »Ognja«. Oba lista nam je zelo toplo priporočil in nas pozval, da se z vso silo vržemo na agitacijo, da razširimo naša delavska lista v vsako delavsko družino. Iz njegovega govora smo posneli, da uspeh naših delavskih organizacij leži v glavnem v naših rokah in na nas samih je, ako bomo delali z vsemi silami, bodo naše organizacije tudi rodile svoje sadove. Našemu tovarišu načelniku smo zelo hvaležni za njegova izvajanja in želimo le, da bi rodila obilo uspeha in poživila naše delavsko gibanje v Celju. Po sestanku se je vršila takoj tudi seja okrožja JSZ, na kateri nam je tov. Žumer podal natančno sliko stanja naše Jugoslovanske strokovne zveze.

Tovarniški delavci

Kropa-Kamnagorica. V nedeljo 8. t. m. dopoldne se je vršil v Komnigorie, isti dan popoldne pa tudi v Kropi redni letni občni zbor. Na obeh zbora, ki sta bila zadovoljivo obiskana, je poročal zastopnik JSZ tov. Lombardo, ki je pristotnim orisal kršč. soc. strokovno organizacijo v pravem pomenu, tako iz ožjega in splošnega pomena za delavstvo. Zastopnik je konkretno dokozal, da tudi ono delavstvo, ki je zaposleno v lastnih zadrukah, spada v strokovno bojovno organizacijo, ker le na ta način mu je možno ohraniti demokracijo, red in disciplino v obratu. Oba občna zbora sta sprejela nova pravila in sta se s tem obe skupini pridružili bojovnim vrstam kršč. soc. delavstva. Obe organizaciji bosta v bodoče složno delovali v procvit zadruge na eni ter za socialno in gospodarsko zaščito delavstva na drugi strani.

Jesenice. Strokovna skupina kovinarjev na Jesenicah bo imela svoj redni letni občni zbor v nedeljo 15. januarja. Kakor vsako leto, bomo tudi letos pregledali svoje delo v preteklem poslovnem letu, kar je dobrega, bomo izkušali še izboljšati, kar slabega, odpraviti. Dolžnost vseh članov je, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo ter privedejo seboj novih tovarišev, predvsem mlajše, kajti le v mladini je moč in bodočnost. Na svidenje!

Prevalje. V nedeljo 8. januarja se je vršil izredni občni zbor tukajšnje skupine. Tov. Juh je na kratko razložil nekatere prejšnje važnejše izpremembe in preureditve, ki so bile na mestu in potrebne za razmah naš organizacije v prevajškem okraju. Poročal je o reorganizaciji JSZ, kar je občni zbor z odobravanjem vzel na znanje. Nova pravila in poslovnik je občni zbor sprejel in soglasno odobril. Pristopne izjave je podpisalo že lepo število tovarišev in jih še bo. Organizacijska zavest se tudi v prevajškem okraju prebujala. Govorilo se je, da bo ob reorganizaciji JSZ odpadlo ne-

kaj naših tovarišev. Toda naši tovariši niso omahljivi in slabotneži in zapajo slej ko prej JSZ, ki se vztrajno in z uspehom zavzema za delavske interese. Sklenili smo na občnem zboru prirediti v naše vrste vse one še neorganizirane tovariše, ki se hočejo z nami v poštenem, odkritem in stvarnem boju boriti za svoje lastne pravice in pravice svojih tovarišev. Tovariši, kdor je za ta program, v naše vrste, ne poslušajte demagogov!

Sv. Lovrene na Pohorju. Na praznik sv. Treh kraljev 6. t. m. se je vršil izredni občni zbor skupine, katerega se je udeležil kot zastopnik centrale mariborski tajnik. Občni zbor je vodil in otvoril tov. predsednik. Po poročilu odbora je tov. tajnik razložil, zakaj se ta občni zbor vrši in kako bodo v nadalje skupine poslovale. Nato je bil stavljen predlog za spremembo pravil, ki je bil soglasno sprejet. Tov. tajnik je govoril še o delavskem tisku in naglašal potrebo, da se delavec mora, če hoče v javnosti kaj pomeniti, interesirati posebno za svoje strokovno časopisje, biti njegov naročnik in dopisnik. — Popoldan se je vršil strokovni tečaj, kjer so se člani praktično vodili voditi poslovne knjige in organizacijo sploh. Tovariši, pregledajte naše vrste, ali je naša organizacija to, kar bi morala v današnjih časih biti. Zato na delo, da nam priinese boljšo bodočnost. To bo mogoče pa le tedaj, ako se vsi strnemo v enotno strokovno organizacijo — Jugoslovansko strokovno zvezo.

Železničarski vestnik.

Iz osrednjega odbora. V nedeljo, dne 8. januarja 1928 se je vršil izredni občni zbor Prometne zveze in sicer se je sklical ta izredni občni zbor vsled tega, da se stori potrebne sklepe z ozirom na reorganizacijo celokupne Jugoslovanske strokovne zveze. Po otvoritvi občnega zbora je dobil besedo g. posl. Zebot, ki je v stvarnem poročilu pojasnil položaj Gospodarske poslovalnice (skladišča za živila), katere je zašla vsled neednosti zastopnikov nekaterih organizacij v zelo težaven položaj. Zadeva bo sedaj izročena sodišču, ki naj izreče končno sodbo, komu naj pripada milijonsko premoženje teh skladišč. Kot pravni zastopniki železničarjev stojimo na zahtevi, da ta denar, ki se je nabral tekom let, pripada odjemalcem, oziroma novi Nabavljalni zadruzi, ki se ustanovi od dosedanjih odjemalcev samih, ki si izmed svoje srede izvolijo vodstvo te zadruge. Ker je ta zadeva življenjske važnosti za železničarje, se je soglasno sprejela brzotjavka, ki se je takoj poslala Jugoslovanskemu klubu in se glasi: »Občni zbor centrale Prometne zveze pozdravlja Jugoslovanski klub in ga prosi, da zastavi vse svoje sile, da se ohrani gospodarska poslovalnica in da se reši rezervni fond za to slovensko ustanovo.« Za tem pozdravi zastopnik JSZ tov. Gajšek občni zbor ter poudarja važnost te reorganizacije in želi, da občni zbor celi zadevi posveti največjo pažnjo, ker je reorganizacija zamišljena tako, da bi se tudi »Prometna zveza« dvignila do največje moči in popolnosti. Vendar se je pa po dolgi in živahni debati z večino glasov odklonil sklep občnega zbora JSZ. Tako ostane Prometna zveza v Mariboru z neizpremenjenimi pravili do nadaljnjega sestaven del Jugoslovanske strokovne zveze.

Delavski pravilnik za železničarje.

Po mnogoletnem pričakovanju in intervencijah strokovnih organizacij se je vendar le izdal končno Delavski pravilnik. Iz tega pravilnika bomo pozneje objavili posamezne člene, kolikor nam bo pač dopuščal prostor, a danes ga pa pogledamo v njegovem jedru. Delavci, ki hočejo postati stalni, morajo prebiti v službi naj manj 5 let nepretrgoma, dovršiti 21 let ter zadostiti vojaški dolžnosti. Službena odpoved pri stalnih delavcih je tromesečna, izjemni disciplinarne kazni. Pomožni delavci pa imajo v slučaju potrebe 15 dnevno odpoved. V plačah se pismožno celokupno oseboje deli v dve kategoriji in vsaka posamezna kategorija pa zopet na vrste. V I. kategorijo in v 1. vrsto spadajo kontraktualni uslužbenci, uradniki, zvičničniki in sluge ter je njih plača določena po dogovoru. V 2. vrsti so pisarniški dnevničarji vseh vrst ter je njih plača razdeljena v 10 stopenj in sicer je njih najmanjša osnovna dnevnička 3 Din, največja pa 6 Din. V 3. vrsti so pavšalni umni delavci, katerih plača se istotako določi po pogodbi. V II. kategorijo pa spadajo vsi ostali delavci in sicer so v 1. vrsto dodeljeni obrtniki (rokodelci), katerih najnižja plača je v prvem letu 2 Din, v tridesetem letu pa 10 Din. V 2. vrsti so pisarniški dnevničarji in sluge, katerih plača je v prvem letu 3 Din, a v 30. letu pa Din 5,25 najvišja. Navadni telesni delavci so v 4. vrsti in je plača v prvem letu Din 2,50, ki se z vsakim tretjim letom stopnjuje za 25 para višje in doseže v tridesetem letu 5 Din najvišje plače. Ker je ta plača določena v zlatih dinarjih se bo ta plača pomnožila z ozirom na kupno vrednost dinarja in vedno v sporazumu med prometnim in finančnim ministrom. Pravico do dopustja imajo stalni delavci in sicer od 6 let do 10 let službe 10 dni, od 11 do 20 let 15 dni in čez 21 let pa 2 dni. Stalno pomožno oseboje in njih družinski člani so zavarovani za slučaj starosti, onemoglosti in smrti pri novoustanovljenem Penzijskem fondu za stalno pomožno oseboje, ki se nahaja pri finančnem oddelku prometnega ministristva, oziroma generalne direkcije. Pravico do penzije ima delavstvo, ki plačuje v ta fond 6 odstot. od svoje plače in ki dovrši 30 let nepretrgane službe, ali pa da dovrši 60 let starosti. Nadalje imajo pravico do penzije tisti člani tega fonda, ki postanejo telesno in duševno nesposobni za delo in tisti, ki so vsled bolezni v bolniškem stanju preko 26 tednov. Pravico do penzije si pridobi stalni delavec, ki dovrši 15 let službe in je redno vplačeval svoje prispevke v ta fond. Po dovršitvi 15 letne službe mu pripada 35 odstot. njegove plače kot penzija; ti odstotki se pa povečujejo za vsako polovico leta za 1.50 odstot. tako, da se doseže v 30. letu službe 80 odstot. penzije. Rodbinska pokojnina znaša za eno osebo 50 odstot., za dve osebi 65 odstot., za tri osebe 75 odstot. in za več oseb pa 85 odstot. od pokojnine, ki jo je dobival dotični član fonda, oziroma bi mu pripadala na dan smrti.

Minister dr. Gosar dela.

Medtem, ko je minister dr. Gosar organiziral delo v svojem ministristvu tako, da se vsak akt gotovo in hitro reši, da mora vsak uradnik v ministristvu vršiti prav in v polni meri svojo dolžnost, je izvršil dr. Gosar mnogo podrobnega dela za delavstvo pa tudi za druge delovne sloje, o katerem javnost nič ne ve. Večja njegova dela smo v »Pravici« zabeležili in prav je, če jih ponovno pribijemo, da vidi vse delavstvo, kako delo vrši naš minister s svojo vstrajnostjo in velikim razumevanjem svojih nalog v takih razmerah, ko mu delavstvo ne daje v potrebni meri opore in ima na drugi strani opraviti še z reakcionarnim režimom in odločilnimi faktorji, ki zavirajo vsako socialno delo za podpiranje bolševizma.

V taki težki situaciji se je vendar posrečilo našemu ministru, da je izdal naredbu o borzih dela, s katero je definitivno ustanovil 8 javnih borz dela v državi s podružnicami, zasigural brezposelnim podporo, rešil 7 milijonov denarja slovenskega delavstva, s katerim se bodo zidale hiše, ki bodo prešle po-

lagoma v last delavcev. Izdal je pravilnik o volitvi in poslovanju obratnih zapnikov, na podlagi katerih si bo volilo sedaj delavstvo svoje zakonite zastopnike v obratih.

Uredba o reorganizaciji bolniškega zavarovanja je že gotova. Predložena bo v nekaj dneh finančnemu odboru in ko se objavi, dobi naš, kakor drugi okrožni uradi za zavarovanje delavcev samostojnost. Prepričani smo, da bo s tem dr. Gosar rešil naše zavarovanje gotovega propada. Intenzivno dela dr. Gosar na prenosni pravilnik o Bratovskih skladnicah, da reši za delavstvo, kar se v danih razmerah sploh rešiti da. O davku na ročno delo, davku privatnih in javnih uradnikov, ki se omili predvsem za slabše plačano delavstvo, za veliko število delavstva pa sploh odpravi, govorimo na drugem mestu posebej.

Najnoveše delo ministra soc. politike dr. Gosarja sta dva nova načrta zakonov v korist delavstva. Z enim zakonom bo urejena zaposlitev inozemcev v naši državi tako, da bo lahko važna mesta, ki jih zasedajo sedaj inozemci, zasedlo naše delavstvo in uradništvo, s čimer se bo brezposelnost zmanjšala in dala predprava v službi našim kvalificiranim in drugim delavcem. Z drugim zakonom pa hoče dr. Gosar omogočiti samcem in samcem ustanoviti si družine in jim dati priliko doseči po gotovih letih z obveznim hranjenjem potreben temelj za gospodarstvo to je kapital, s katerim si bo delavec lahko pozneje ustanovil tudi lastno eksistenco ali se okoristil z njim v najtežjih dobah svojega življenja.

S tem se bo pa delavstvo navajalo tudi kljub svojim skromnim dohodkom k mali a trajni štednji, s katero si bo resno zasiguralo boljšo starost, kot jo preživlja delavstvo danes. Oba načrta je prejela Jug. strok. zveza v proučitev in izjavo. Dela se na tem, da oba zakona stopita čimprej v veljavo in obveznost.

Ker je izmed vseh članov vlade dr. Gosar edini, ki dela za delavstvo in ki ima srce in smisel za delavstvo, zato je naloga vsega delavstva, da ga podpira, ker je na drugi strani organizirana močna fronta podjetnikov in kapitalistov, ki se združeni bore proti delu našega delavskega ministra.

Na drugi strani naj nam služi delo dr. Gosarja in njegovih tovarišev v Jugoslovanskem klubu kot nauk, da si bo delovno ljudstvo boljše čase in novo svojo dobo ustvarilo le s pozitivnim stvarnim delom.

Nov predlog zakona o neposrednih davkih.

Vsa zadnja leta je šla borba naših poslancev osebno še dr. Gosarja, ki je zastavljal v vladi, vse svoje moči zato, da se socialno in gospodarsko šibkejši davčno kolikor mogoče razbremenijo in da plačajo progresivno večje davke gospodarsko močnejši sloji.

Velika krivica je bila v tem, da je tisti, ki je zaslužil letno 6.001 Din plačal davek tudi od eksistenčnega minimuma t. j. od 6.000 Din.

Iz Beograda smo prejeli nekatera pojasnila o novem predlogu zakona o neposrednih davkih, ki jih tu navajamo: Delavci, privatni in javni nameščenci bodo plačevali po zaslužku enak davek in sicer tako, da se od njihovega zaslužka odbije za davčnega obvezanca letno 4.800 Din, za vsakega otroka pa 1.200 dinarjev letno. Dosedaj teh odbitkov ni bilo. Vsled tega bodo mnogi z družinami, ki imajo manjše dohodke davka sploh prosti. Pri ostanku 2.500 Din bo davek baje primeren, pač pa raste potem po lestevici hitreje, tako da pri najvišji postavki doseže 9 odstotkov.

Komorska doklada in invalidski davek v bodoče odpadeta. Važno je to, da se je obdržalo načelo progresije in zaščite nižjih slojev.

To je zaenkrat velik uspeh, o katerem bomo natančneje še poročali.

Tudi lačni pravice.

Ni samo ročni delavec danes zaposljen, tudi orožniški upokojevec je velik revež. Kjer je oče še čil, že se gre za silo. A to je po več kot tridesetletnem napornem službovanju bela vrana. Družina številna, deca straca. Za delavce se še zveni tu pa tam kdo, za

orožniške upokojece nihče. Razmere teh pezaženih so vnebovpijoče. Orožniške upokojece so ločili tako, da eni dobivajo na člena 5 Din dnevno — ti so bili še po starem upokojeni — drugi pa, ki so bili upokojeni že po novem zakonu, dobivajo le 3 Din. Državni svet jim je tožbo glede poviška draginskih doklad odobril. A izplačila ni in ni. V preteklem letu so jim odvzeli pokojnino za marec, ki je še zdaj niso prejeli, a v letošnjem letu jim še slabše prede. Za januar se tem revežem pokojnina enostavno odtegne in morda še celo tudi za februar. Denarja namreč ni. Vprašamo, kaj je bolj nujno, bolj potrebno od blaginje v državi? Kje naj iščejo pomoč ti bedni ljudje? Ne iščejo usmiljenja — pravico terjajo. Dajte jim, kar jim gre! Izplačajte jim zaostanek draginskih doklad od oktobra 1924 in pokojnino za lanski marec, ker umirajo v pomanjkanju.

Minister za socialno politiko dr. Gosar je bil 5. januarja pri predsedniku vlade Vukičeviću radi orožniških upokojencev, katrim se radi izžanega kredita, kakor je že iz zgornjega dopisa razvidno, niso izplačali 1. januarja pokojnine. Predsednik vlade je izjavil, da je v tej zadevi že razpravljal s finančnim ministrom. Stvar se bo gotovo uredila v zadovoljstvo upokojencev. — Uredništvo.

Ogenj krščansko socialistične mladine.

Izšla je prva številka. Kakor vsak list, ki izhaja iz mladine, je tudi »Ogenj« pravi odraz duševnega stanja in hotenja mladine, ki raste za jutri. Mladina govori sama iz sebe, brez vplivanja od leve ali desne, govori iz srca.

Številka, ki leži pred nami je predvsem reprezentativna in je tvarina v pretežni meri voljene vsebine. Ker pa je list le glasilo Krekove mladine, bo treba, da se bo bolj pomnogovrstil in se posvetil v večji meri tudi vzgojnemu delu, ki ga ima organizacija v programu. Vidi se tudi, da si naši mladi danes še v marsičem niso na čistem in da z gigantno silo hočejo do resnice. Zato bi jih marsikdo lahko neprav razumel, ako bi ne vedel, da je v njih neizprosno hotenja resnice. In prav radi tega tudi malo vprašajo za danes, bodočnost je njihova. List ima širok delokrog in upamo, da bo tudi široko objemal in gradil.

Le veseli moremo biti mladine, ki kaže tak idealizem, žilavost in energijo. Nam starejšim daje le tem večjega poguma, korajže in upanja, da bodo v poznejših letih krepki in vztrajni delavski bojevniki.

Tedenske novice.

Prevzem Kranjske hranilnice v Ljubljani. V soboto je oblastni odbor ljubljanski prevzel Kranjsko hranilnico in je s tem pričel ta zavod posloovati kot oblastni hipotekarni denarni zavod. Isti dan je oblastni odbor prevzel v svojo upravo tudi gluho nemnico, dečji dom v šentpeterski vojašnici, dečji dom v Streliški ulici in vzgojevalnico v prisilni delavnici. Vsi prevzeti zavodi se nahajajo v Ljubljani.

Občinske volitve v celi državi. Poleti se bodo vršile občinske volitve v celi državi po novem občinskem zakonu, katerega ima sedaj v delu tozadevna komisija, ki ga ima v kratkem predložiti skupščini.

Redni mesečni sestanek Strokovne skupine mestnih delavcev in uslužbencev in društva »Edinost« v Ljubljani, ki je bil napovedan za v petek, dne 13. januarja t. l. se radi važnega sestanka preloži na prihodnji teden.

Neznane mu moškemu vlak odrezal obe nogi. Na kolodvoru v Brežicah se je te dni pripetila težka nesreča. Doselej neznan moški je po nesreči prišel pod vlak, ki mu je nad kolenom odrezal obe nogi. Neznanca so z vlakom prepeljali v Zagreb v bolnico. Nesrečnež je med prevozom v bolnico umrl, ne da bi se zavedel.

Smrtna nesreča v ledeni Dravi. Na novega leta dan je na strašen način umrl poljski čuvaj Subaša v vasi Retfali pri Osijeku. Šel je peš preko zmznjene Drave, ko se je naenkrat pod njim vdrl led. Dobro uro je tičal Subaša v ledeni vodi, držeč se z rokami za ledene plošče, ni se pa mogel povzpeti na površje.

: Žena z zaprtimi očmi :

roman, poln resničnega življenja, opisuje razkošje bogatašev in bedo proletarcev.

Založila ga je Jugoslovanska strokovna zveza.

Dobi se po vseh knjigarnah in pri skupinah J. S. Z. kakor tudi pri upravi »PRAVICE«.

Cena broširanemu izvodu 20 D; vezanemu pa 27 Din. Po pošti 2 Din več.

Slučajno so prišli mimo štirje kmetje, ki so slišali njegovo klicanje na pomoč in so v lastni življenjski nevarnosti izvlekli poljskega čuvaja iz vode. Kmalu nato se je čuvaj onesvestil in še istega dne umrl za otroplostjo sreča. V mrzli vodi mu je namreč zmrazil krvni dotok in nesrečnež je umrl.

Strašna nesreča na Savi. Pretekli terek okoli 9 zvečer se je v belgrajskem savskem pristanišču dogodila težka nesreča. Nek mornar se je hotel s čolnom oddaljiti od brega, jih je zajel silen tok vode. Čoln je z vso silo zadel ob neko vsidrano ladjo in se razbil. Mornar se je, kakor sadijo, rešil, vendar se ni javil oblastem. Obe ženski in otroka so pa zginili v valovih Save. Doselej so našli samo truplo šestletnega otroka.

Dr. M. Obersnel: K vprašanju plačilnil razredov o pokojninskem zavarovanju nameščencev. Te dni je izšla v Ljubljani 24 strani obsegajoča brošura z gornjim naslovom od priznanega strokovnjaka v socialnopolitičnih vprašanjih g. dr. M. Obersnela. Pisec razpravlja o sedaj perečem vprašanju plačilnih razredov v osnutku novega zakona, s katerim se ravnokar peča upravni odbor Pokojninskega zavoda v Ljubljani. V tej knjigi pokaže pisec obenem današnje stanje Pokojninskega zavoda in utemeljuje zahteve zasebnih nameščencev. Borba med zastopniki dela in kapitala je najostrejša ravno pri plačilnih razredih. Knjiga se dobi v vseh knjigarnah v Ljubljani.

Strašna smrt. Čevljar Brmež iz Budine pri Ptuj se je vračal neko noč po božiču domov. Revež je padel v potok Rogoznico in je pri padcu zdrobil zamrznjeno gladino ter prišel v vodo. Hotel se je rešiti, a so mu pošle moči. Ko so ga čez več dni našli, je stalo njegovo truplo pokonci zamrznjeno v vodi in se je z roko krčevito prijemalo še veje drevesa na bregu. Morali so led razbiti, da so truplo spravili na kopno.

11 deklet žrtev volkov. V vasi Mararos Sziget na Slovaškem so teden dni pogrešali 11 deklet, ki so odšle nekega dne skupno v sosednjo vas. Končno so dognali, da so dekleta, ko so se vračala, napadli v gozdu volkovi, ki so jih raztrgali in požrli.

Banke v Jugoslaviji. Po podatkih ministristva trgovine in industrije so bili leta 1926 v naši državi 703 denarni zavodi z vplačano delniško glavnico Din 1.863.291.000, rezervni fondi 593.162.000 Din, skupaj 2.456.453.000 Din. Vlog je bilo 7.474.278.000 Din. Po podatkih, katere je zbral dr. M. Marković, je sedaj v naši državi 627 bank s skupno delniško glavnico 1.977.162.878 Din in skupnim rezervnim zakladom 581.756.140 Din in vlog 6.776.144.848 Din. Od tega ima Beograd 65 bank z delniško glavnico 521 milijonov dinarjev in vlogami 532 milijonov dinarjev, Zagreb 27 bank z delniško glavnico 555 milijonov dinarjev in vlog preko tri milijarde dinarjev, Ljubljana pa 8 bank z delniško glavnico 105 milijonov dinarjev in vlog 526 milijonov dinarjev. — To je delna slika jugoslovanskega kapitala.

Jugoslovanski židje so na poziv konference rabinov (židovskih duhovnikov) v Beogradu 3. januarja po vseh sinagogah v Jugoslaviji imeli žalne službe božje v spomin razaranja Jeruzalema in povodom oskrnjenja židovskih templjev od strani romunskih študentov v Romuniji.

Društvo diplomiranih babic. Mnogo članic se ni plačalo za leto 1927 članarine in ne za starostni fond. Ker ne vemo, katerim so položnice pošle, prosimo, da vse tiste potom dopisnice sporoče, da jim določimo položnice. Prosimo tudi, da bi vse vplačevale vnaprej in ne za nazaj, ker s tem izgubimo mnogo na obrestih in je to le v škodo članic samih. Neka članica nam poroča, da se njene tovarišice jeze, češ, da so nam poslale pisma z znamko za odgovor, pa da niso prejele odgovora. Ker po našem prepričanju vemo, da smo vsem onim, ki so poslale znamke, odgovorili, prosimo, da se vse tiste prizadete javijo. Le na ta način bomo vedeli, ali je res pisala, ali pa društvo ni prejelo dopisa. Dalje nam poroča članica, da je mazačke naznanila glavarstvu, da pa se je tam reklo, da jih ne bo kaznovalo. Ja, kje je potem pravica? Kljub temu, da bomo hud boj, se nam še vedno nasprotuje. Na zadevo se povrnemo, ko bomo ukrenili v tej stvari vse potrebno. — Odbor.

Krekova mladina.

»Ogenj« je bil te dni razposlan. Kdor ga ni prejel, naj se obrne na upravništvo: Ljubljana, Stari trg št. 2-I.

Lesce. 15. januarja ob 3. uri pop. pri Žagarju Socijalna šola. Predava tov. Jože Kos.

Moste. Predavanje Krekove socijalne šole v petek dne 13. t. m. Predava tov. Jože Kos.

Sv. Jodrt. Drugo predavanje Krekove soc. šole v nedeljo 15. t. m. v društvenih prostorih ob 10. uri dop. Predava tov. Edi Kocbek.

Dopisi.

Tržič. V sredo 11. t. m. je delavstvo čevlarske tovarne Peter Kozina zopet pričelo delati. Imelo je enotedenski brezplačni dopust radi pomanjkanja surovin. Upamo, da se taki dopusti v bodoče ne bodo ponavljali. — Tudi dru-

gim čevljarjem se obetajo zelo slabi časi. Cene izdelanemu usnju jako hitro rastejo. Pri nekaterih vrstah usnja je že tako visoka cena, kakor je bila pred tremi leti. — Nekatera podjetja se branijo sprejeti nazaj v delo fante, kateri so se vrnili od vojakov. Treba bo merodajnim faktorjem delati na to, da se zaščitijo fante-vojake v toliko, da če gre k vojakom ne bo s tem izgubil tudi službo in ostal po dokončani vojaški dolžnosti brez kruha.

Jesenice. 6. januarja se je vršil na Jesenicah javni protestni shod, katerega so sklicali delavski delegati bratovske skladišnice. Udeležba je bila velika: okrog 700 delavcev, ki so pazno sledili poročilom krajevnih funkcionarjev, najbolj pa tajnika Delavske zbornice, ki je s številskimi dokazali, da se sanacija da izvesti z drugimi sredstvi, ne pa, da se vsa bremena prevale na delavstvo. Enoglasno je bila tudi sprejeta resolucija, ki odklanja predvideni način sanacije, ter obenem tudi navaja način, po katerem naj bi bilo zavarovanje urejeno, da bi delavstvo ne bilo tako občutno prizadeto. Iz takih in enakih slučajev pa zopet vidimo, da nam je treba organizacije, kajti če te ne bo, bomo doživeli še marsikaj, kar nas bo žutilo. In le močna organizacija more doseči uspehe. Tovariši, ki ste že organizirani, zavedajte se tega, obenem pa tudi svoje naloge, da svojo organizacijo krepite in pridobivate vedno novih tovarišev, ki še niso organizirani in sploh ne vedo, kaj organizacija prav za prav je, ali so pa napačno poučeni. Tovariši, na delo za našo organizacijo, za naše lastne interese!

Velenje. Tovariši! V državnem premogovniku v Velenju je predsednik delavskih zaupnikov bernotovec Martinšek Andrej. Ta človek je tako prijazen in ima takšno usmiljenje do sotrpinov, da je našemu tovarišu obljubil, da bo šel ob prvi priložnosti na cesto, zato, ker je volil pri občinskih volitvah tretjo škrinjico. Torej, delavci, sodite sami, ali spada tak strankar na zaupniško mesto! Blizajo se volitve za delavske za-

upnike. Mislimo, da mihče ne bo volil ljudi, ki vam bodo pomagali na cesto! Imenovanega pa opozarjamo, da se strogo drži svojih dolžnosti kot zaupnik. Mi v Velenju skoraj ne vemo, ali smo svobodni ljudje, ali pa smo pod popolno komando bernotovskih eksponentov. Tega nesramnega terorja mora biti enkrat konec! Vztrajamo, da bomo enkrat s to nesramno demagogijo in terorjem tudi pri nas v Velenju pošteno obračunali. Gornje je samo en primer splošne prakse naših nasprotnikov, enih kot drugih. Vemo, da niti en naš tovariš radi tega ni malodušen, vendar pa mora delavstvo enkrat za vselej pomesti in vreči iz svoje srede ljudi, ki so taki kot se je pokazal prej imenovani. Pri volitvah, tovariši, takih ljudi ne bomo volili. Smo za stvaren in pošten boj za delavske interese, odločno pa odklanjamo vsak teror in demagogijo. Živel krščanski socializem!

Hudajama. V soboto 7. januarja t. l. je ponesrečil Voga Friderik. V jami na odkopu se je odtrgala od celote plast premoga ter se zvalila na ponesrečenca. Prepeljan je bil v bolnico v Celje.

Zanimivosti.

V dobri trustov. Iz Moskve javljajo časopisi, da so odkrili tam pravi trust beračev z okoli 150 člani. Trustu predseduje starejši član, ki opravlja vse posle in prejema določen procent od vseh moskovskih beračev. Da more kdo postati član tega originalnega trusta, mora biti predvsem doma iz province Haluge, ki je vedno dajala največje število poklicnih beračev. Drugi pogoj je, da mora vsak član zelo dobro znati beračiti, a tretji, da se v vsem pokorava pravilom trusta. Dohodki članov znašajo od 30 do 450 rubljev mesečno. Zanimivo je pri tem, da ima večina teh beračev, ki so kmetje, svoja posestva.

Indija dela Angležem sive lase. V Madrasu se je vršilo veliko zborovanje Indijcev, ki naj zbliža tamošnje stranke in nato rodno deželo popolnoma osamo-

svoji od Anglije. Indijci hočejo sami izdelati ustavni načrt za svojo državo, angleški ustavi pa je proglašen bojkot.

37 let star — pa govori 80 jezikov. V Clevelandu v Ameriki živi človek, ki zna največ jezikov na svetu. Ime mu je E. W. Sommer, a razume in popolnoma dobro govori 80 jezikov in narečij. Sommer šteje 37 let in je kot član ameriškega rdečega križa bil tudi v svetovni vojni. Poleg evropskih jezikov govori tudi azijske in afriške jezike in narečja, ki so v rabi v Maleriji, Gvajenati, indijsko narečje, igatajk, neko turško narečje in mnoge druge. V svojem prostem času se peča s tem, da se uči še onih jezikov, ki se jih doslej še ni naučil.

Za kratek čas.

Od hitrosti je odvisno. Ves zasopel plane možakar na peron: »Ali še dobim brzovlak?« — »Je odvisno od tega, kako znate teči. Vlak je pred pol minute odšel.«

Vesten policist: »Kako vam je le mogel lopov uiti,« vpraša nadzornik policista. — »Smuknil je skozi vrata, kjer je bilo napisano »Prepovedan vhod,« zato seveda nisem smel za njim.«

Vestnost. »Torej vi bi radi službo. Pa ste v službi vesten?« — »Brez skrbi, šestnajst let sem bil kopaljški čuvaj, pa se niti enkrat nisem kopal.«

Značilno. »Nocoj je bilo pri meni vlomljeno,« javlja dijak na policiji. »53 predmetov mi je ukradel svedrovec.« — »Ali lahko natančno naštejete ukradene predmete?« — »Seveda! Tarok-karte (52 listov) in vrček za pivo.«

Previdnost. »Gospod doktor, prosim vas, napišite na steklenico, katero zdravilo je za ženo in katero za kravo. Zelo hudo bi bilo, če bi se kravi kaj pripehtilo.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1351 Din, za 100 lir 300 Din, za 1 dolar 56.50 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 800 Din.

III. BRZOJAVKA

vsem članom I. delavskega Konzumnega društva v Ljubljani in njegovih podružnic
SREČNO NOVO LETO!

Vsak član naj tako vsako malenkost kot tudi večje nakupe izvrši v svoji zadružni prodajalni. pa se
bo koncem leta 1928 veselil velike dividende.

ODBOR.

Slavko Savinšek:

2

Milica, otrok bolesti.

»Bi se nam moglo, seveda! Ali dekle mora kmalu do kruha, saj vidiš sam.«

»Kam pa?«

»V trgovsko. V dveh letih bo končala, potem dobi službo v kaki pisarni.«

»Hm. — Morda bi pa le...«

»Kaj bi! Jo imam pa raje doma. Saj sama itak ne zmorem več.«

»Pa je premlada še. Šele enajst let ima.«

»Tudi za učiteljico! Ali ne veš, da mora še v meščansko najprej. Štiri leta! Potem še dve leti, je šest let. Če gre pa na učiteljico, pa še osem. Ali si nor?«

Ravnik je skomizgnil z rameni, odšel v drugo sobo in vzel v roke časopis. Še štiri leta je čas. Morda se tudi žena še premisli. Kmalu je prišla za njim Milica.

»Ata, ali bom šla v meščansko zdaj?«

»Boš, Milica!«

»Gospodična je dejala, da bom šla potlej na učiteljico. Ali bom, ata?«

»Bomo že videli, Milica,« jo je potolažil in pobožal s pogledom izza časopisa. In Milica je na eni nogi odplesala iz sobe v kuhinjo, kjer je v ihti prebrnila škafo z vodo, da je bilo vika in krika za dve uri. Oče Ravnik pa je ves čas nemo zrl v časopis, a ni razumel niti črke branega. Samo vedno težje mu je ležala glava v dlan.

Tako je začela Milica obiskovati meščansko šolo in je prav tako dobro napredovala, kot prej v ljudski. Vedno živahno in vedno bolj brhko so jo imeli radi vsi, učitelji, kot součenke. Doma je morala poleg učenja pridno prijemati tudi za hišna dela, kar je vedno rada in sama od sebe storila. Njena pesem je krasila sicer borno stanovanje in njen smeh je celo očetu pričaral včasih na obraz smehljaj. Otroci so viseli na njej bolj ko na materi, ki

je postala sama čemernost in skopost. Edini Mirko, ki je že pohajal z očetom v tovarno, ji ni bil naklonjen in zdelo se je, da jo celo sovraži in to vsak dan bolj. Vsako soboto, ko je prinesel domov denar, je dodal svojo opazko o Milicinih pentljah in krilih in nogavicah, tako da so celo mirni oči parkrat vzrojili. A Milica je bila z njim kot bi se ne zgodilo nič, kar je Mirka še bolj togotilo. Poznal pa se je le sicer pičli Mirkov zaslužek. Bil je tudi že skrajni čas, ker potrebe družine so rastle iz dneva v dan.

Neke zime, ko je Milica hodila zadnje leto v meščansko šolo, jo je neslo v mesto grede s tovarišicami mimo ribnika v drevoredu ob kraju mesta. Tisto zimo so mlade šolarice, če se je le dalo, krenile v ono stran in se podile po gladkem ledu ter je bilo vrišči in smeha dovolj. Tudi tisto popoldne — sonce je že prijazno sijalo v pomlad — sta jih zvabili mladost in solnčna luč v oni drevored in podile so se po ledu, ko za stavo. Najbolj razposajena je bila Milica in najbolj neugnana. Povsod je hotela biti prva. Deklice so opazile, da je na enem kraju led precej šibek, ker ga je sonce pošteno ujedlo. Nobena si ni upala preveč v tisto stran. Le Milice ni bilo mogoče ugnati.

»To ste strašila!« jih je dražila, »ničesar si ne upate.« in se je pognala dalje.

»Milica, led poka, beži!« so jo svarile tovarišice.

»Vam poka strah v srcu!« se jim je zasmejala Milica nazaj in se pognala vnovič dalje. Tedaj je počilo, deklince so kriknile, kriknila tudi Milica, ki se je do pasu udrila v ledenomrzlo vodo.

Dobro še, da ni bila voda na tem kraju preveč globoka in breg ne daleč. Mimoidoči moški je urno pritekel na pomoč, dajal Milici poguma, naj gre bolj k bregu in ji pomagal s palico na suho. Kot šiba je trepetalo mokro dekle od mraza.

»Domov teci, Milica, in se preobleci, da se ne prehladiš!« so jo opominjale tovarišice.

»Ah, kaj; da šolo zamudim. In mama bi bila huda! Ne, ne, saj se v šoli posušim, kar pojdemo.«

Res so šle in Milica je sedela vse popoldne v slabo kurjeni šoli mokra, da jo je mrazilo in so ji

šklepetali zobje. Učiteljici se deklince niso upale povedati, ker so se vse bale kazni radi drsanja. Tako je vzdržala do pozne popoldanske ure.

Že na poti domov jo je kuhala vročica. Ali vendar domov prišedša ni hotela niti z besedico omeniti vsega tega, ampak je brž pomagala mami v kuhinji. In res je čutila, kot bi ji bilo odleglo. Noč je prespala dobro in drugo jutro šla zopet v šolo. Toda čez par dni je začutila v nogah, posebno v desni, kakor svinec in komaj je hodila. Morala je ostati doma v postelji. Mati so se hudovali, oče pa je s skrbjo hodil zvečer okrog njene postelje. Hotel je po zdravnika, ali kdo bo plačal?

Bolezen se je vlekla. Končno so le poklicali zdravnika, ki je z glavo zmajeval in dejal, da morda ne bo hudega. Res je kmalu Milica vstala, tudi v šolo je šla kmalu zopet, toda ni bila več tista Milica ko pred kratkim. Desna noga se ji je sušila vidno, v levo je tudi šepala. Nekaj časa je oče gledal vse to, a ko je videl strašno trpljenje prej živahne hčerke, jo je nekega dne peljal znova k zdravniku. Ta je zapisal nekaj zdravil in je na očetovo skrbno vprašanje pristavil, da je nevarnost ohromitve velika. Morda bi pomagala operacija, ali morje. Toda, kdo bo plačal?

Kako je oče Ravnik pripeljal hčer domov, sam ni vedel. In ženi ni upal ziniti teden dni o vsem besedice. Dokler ni žena izvlekla iz njega. Bilo je ravno koncem šolskega leta.

»No zdaj je še manj z učiteljico,« je dejala Ravnica možu. »Kdo bo pa vzel za učiteljico hromo dekle?«

Ravnik je težko vzdihnil.

»Vidiš, najbolje bo v trgovsko! V dveh letih bo gotova in v pisarni bo kljub nadlogi lahko sedela in delala. Mudi se že tudi za njen zaslužek. Otroci rabijo vedno več!«

Tako se je zgodilo po materini volji, vzlic očetovemu drugačnemu mnenju. Toda treba je tudi pameti, ne samo srca, si je dejal oče, ko je gledal jokajočo Milico, ki je tiščala na učiteljico, pa ji je mati iz glave izbijala to misel.